

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa „M” Spółki Akcyjnej w Z.
przeciwko [...] Agencji Rozwoju Regionalnego Spółce Akcyjnej w S.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 lipca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 16 kwietnia 2019 r., sygn. akt I AGa [...],

1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie, w jakim Sąd Apelacyjny w [...] w punkcie I a. wyroku z dnia 16 kwietnia 2019 r., sygn. akt I AGa [...], obniżył kwotę zasądzoną od [...] Agencji Rozwoju Regionalnego Spółki Akcyjnej w S. na rzecz „M” Spółki Akcyjnej w Z. z kwoty 123722,45 (sto dwadzieścia trzy tysiące siedemset dwadzieścia dwa złote i 45/100) złotych do kwoty 86120,52 (osiemdziesiąt sześć tysięcy sto dwadzieścia złotych i 52/100) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3 lutego 2017 r. do dnia zapłaty, a w pozostałej części powództwo oddalił;

2. w pozostałym zakresie odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

3. zasądza od [...] Agencji Rozwoju Regionalnego Spółki Akcyjnej w S. na rzecz „M” Spółki Akcyjnej w Z. kwotę 2700

(dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwana [...] Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. z siedzibą w S. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], w którym wskutek częściowego uwzględnienia apelacji pozwanej zmniejszono kwotę zasądzoną od pozwanej na rzecz powódki tytułem wynagrodzenia za wykonanie przez powódkę bliżej określonego zamówienia publicznego. Brak zapłaty wynagrodzenia w pełnej wysokości, będący przyczyną sporu sądowego, był przez pozwaną uzasadniany dokonaniem potrącenia wierzytelności przysługującej pozwanej z tytułu kary umownej, należnej od powódki z powodu nienależytego (nieterminowego) wykonania zobowiązania z umowy o dzieło. Pozwana w apelacji zakwestionowała zasadność dokonanego przez Sąd I instancji miarkowania kary umownej, a ponieważ Sąd II instancji uznał tę apelację za jedynie częściowo skuteczną, wniosła skargę kasacyjną, zaskarżając orzeczenie Sądu Apelacyjnego w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna to nadzwyczajny środek zaskarżenia o celu przede wszystkim publicznoprawnym. Celem tym jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz spójności i prawidłowości wykładni prawa. Realizacji powyższej funkcji służy uregulowana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja przedsądu. Stosownie do ww. unormowania Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Podejmowanie odrębnej decyzji w przedmiocie przyjęcia skargi do rozpoznania ma również na celu realizację zasady szybkości postępowania oraz pozwala zaakcentować wysoce sformalizowany charakter postępowania przed Sądem Najwyższym, o którym świadczą określone wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Jako przyczynę przyjęcia skargi do rozpoznania skarżąca wskazała jej oczywistą zasadność. Oparcie wniosku na tej przesłance wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd II instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się oczywista zasadność skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (post. Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08).

Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd II instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Skarżąca upatrywała oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w niezasadnym, jej zdaniem, zastosowaniu przez Sąd Apelacyjny instytucji miarkowania kary umownej. W ocenie skarżącej nie zachodziły podstawy do takiego miarkowania, ponieważ umowa miała charakter obustronnie profesjonalny, a powódka w sposób świadomy zaakceptowała rodzaj i wysokość kar umownych. Zaakcentowany został również charakter kary umownej jako środka stymulacyjnego, kompensacyjnego i represyjnego, a także fakt zawarcia umowy leżącej u podstaw sporu w trybie zamówienia publicznego.

Wbrew stanowisku skarżącej, analiza argumentacji przedstawionej przez pozwaną, dokonana z uwzględnieniem motywów zaskarżonego orzeczenia, nie świadczy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Przeszkody w dokonaniu miarkowania kary umownej nie stwarzał fakt zawarcia umowy w trybie zamówienia publicznego oraz podnoszona przez skarżącą okoliczność, że powódka jako profesjonalistka miała świadomość wysokości kary, na którą przystaje w kontrakcie. Wskazane ostatnio racje zostały uwzględnione przez Sąd Apelacyjny i wpłynęły

na zastosowanie korzystniejszego dla skarżącej sposobu miarkowania kary umownej.

Wobec nawiązania do tego wątku w skardze kasacyjnej, wypada zauważyć, że zaakceptowanie przez powódkę całej umowy, wraz z postanowieniem dotyczącym kary umownej, jest kwestią oczywistą. W razie braku takiej akceptacji nie doszłoby wszak do powstania zobowiązania, które w badanym przypadku wymagało konsensu stron. Właśnie fakt związania się stosunkiem prawnym o określonej treści, obejmującej również zastrzeżenie kary umownej według ustalonych zasad, stanowił punkt wyjścia do oceny, czy w badanym przypadku kara była rażąco wygórowana. Argument o świadomości powódki co do treści umowy nie może zatem, wbrew intencjom skarżącej, rozstrzygać o niedopuszczalności miarkowania przez sąd kary umownej, gdyż podważałby każdorazowo możliwość zastosowania art. 484 § 2 k.c. Z kolei jako czynnik wpływający na stopień miarkowania, fakt ten, czyli godzenie się przez powódkę na kary umowne w wysokości oznaczonej w kontrakcie, został przez Sąd Apelacyjny uwzględniony na etapie miarkowania kary.

Tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie potwierdza także sposób miarkowania zastosowany przez Sąd Apelacyjny. Przesłanki miarkowania kary umownej były przedmiotem licznych wypowiedzi orzeczniczych, w których akcentowano m.in. immamentny dla tej instytucji element uznaniowości (wyrok Sądu Najwyższego z 11 września 2019 r., IV CSK 473/18) oraz otwarty katalog sytuacji pozwalających na zastosowanie miarkowania (wyrok Sądu Najwyższego z 10 grudnia 2019 r., IV CSK 443/18). Artykuł 484 § 2 k.c. stanowi instrument tzw. „prawa sędziowskiego”, a w toku postępowania kasacyjnego badane może być jedynie zachowanie przez Sąd II instancji podstawowych reguł miarkowania kary umownej.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny rozważył funkcje instytucji kary umownej oraz poddał analizie kwestię charakteru kary umownej zastrzeżonej w umowie stron. Oceniał przy tym, na jaki wypadek kara umowna została zastrzeżona, wziął pod uwagę relację wysokości tej kary do kary należnej w razie niewykonania zobowiązania skutkującego odstąpieniem od umowy, długość okresu

zwłoki w zestawieniu z uzgodnionym terminem wykonania zobowiązania oraz odniósł się do zagadnienia wysokości szkody. Analiza tej argumentacji nie wskazuje, by Sąd II instancji w rażący, widoczny *prima facie* sposób przekroczył granice uznania sędziowskiego bądź wyrokował w oderwaniu od katalogu kryteriów uzasadniających miarkowanie kary umownej.

Odmienne wnioski nie wynikają z faktu zastrzeżenia kary umownej w wysokości „zwyczajowo i powszechnie zastrzeganych kar w tego typu stosunkach umownych”. Wysokość kary, nawet standardowo ustalana w określonych stosunkach prawnych, powinna być bowiem w związku z żądaniem miarkowania odniesiona do indywidualnych uwarunkowań danego przypadku, wpływających na rozstrzygnięcie, czy *in casu* kara umowna w określonej wysokości jest „rażąco wygórowana” w rozumieniu art. 484 § 2 k.c. Uzupełniająco wypada zauważyć, że w ocenie wystąpienia przyczyn przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie mogły być wzięte pod uwagę wywody skarżącej o przyjęciu na siebie przez powódkę odpowiedzialności obiektywnej, tzn. również za niewykonanie zobowiązania wskutek okoliczności, za które nie ponosiła ona odpowiedzialności według zasad ogólnych. Skarżąca nie sformułowała bowiem w tym zakresie żadnych zarzutów, lecz ograniczyła się do polemicznego skomentowania argumentacji Sądu Apelacyjnego. Z tych samych przyczyn za podstawę badania oczywistej zasadności skargi nie mogło być uznane zakwestionowanie przez skarżącą stanowiska Sądu o niedoznaniu przez pozwaną szkody wskutek nieterminowego wykonania zobowiązania.

Analiza skargi kasacyjnej nie przemawia za podzieleniem stanowiska skarżącej o wystąpieniu przyczyn określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

Skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu w zakresie, w jakim skierowano ją przeciwko orzeczeniu uwzględniającemu apelację pozwanej. W tym bowiem zakresie zaskarżone orzeczenie nie godziło w interes prawny skarżącej, wobec

czego nie istniał *gravamen* w zaskarżeniu wyroku Sądu II instancji (szerzej w tej kwestii zob. uchwała (7) zasada prawna) Sądu Najwyższego z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014 nr 11, poz. 108).

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

jw